

www.rovala.fi

ROVANIEMEN, RANUAN JA POSION

SOVITTELUTOIMISTO

Rovalan Setlementti ry

Maakuntakatu 29-31 B 3.krs

96200 Rovaniemi

puh. 040 7236 721

sovittelu@rovala.fi

27.2.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö

kirjaamo@stm.fi

LAUSUNTOPYYNTÖNNE STM/449/2019

Lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu - raportista

Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto on tutustunut lausuntoa koskevaan lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu -raporttiin ja pohtinut erityisesti siinä esitettyjen kehittämissuositusten mahdollista toteutusta.

Kehittämiskokonaisuus 1. Sovitaan yhteiset kriteerit millaisia tapauksia voidaan ohjata sovitteluun.

Yhteisesti vahvistettavat ohjaukskriteerit ovat suositeltava toimenpide ja ne tukevat asiakkaiden valtakunnallisesti yhdenmukaista kohtelua.

Ensimmäisessä kehittämissuositusraportin laatinnut työryhmä on esittänyt poliisissa lähisuhdeväkivaltarikosten tutkinnan keskittämistä tutkijoille, jotka on koulutettu lähisuhdeväkivaltailmiöstä ja sovittelusta. Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto näkee tämän ehdotuksen hyvänä. Tutkinnan keskittäminen poliisissa lähisuhdeväkivaltaan erikoistuneelle ryhmälle antaisi poliisin tutkijoille valmiuksia asiakkaiden tukipalveluihin ohjaamiseen sekä edesauttaisi yhtenäisten kriteereiden luomista sille, millaisia tapauksia voidaan ohjata sovitteluun. Koulutusta sovitteluun ohjaamisen tueksi tulee olla niin poliiseille kuin syyttäjillekin yhtenäisten käytäntöjen ja palvelun laadun takaamiseksi.

Tämän lisäksi Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto näkee hyvänä tavoitteena, että poliisilaitoksilla olisi lähisuhdeväkivaltaan erikoistunut yksikkö, kuten esimerkiksi Helsingin poliisilaitoksella on, poliisilaitosten alueelliset erityispiirteet huomioon ottaen. Sovittelun edellytysten arvioinnin päävastuu ja paras asiantuntemus on kuitenkin sovittelun lähisuhdeväkivaltaan erikoistuneilla ammattihenkilöillä ja tämä tilanne tulisi säilyttää myös jatkossa. Tämän vuoksi on tärkeää, että tulevilla kehittämistoimenpiteillä tähdätään erityisesti sovittelutoimistojen edellytysten arvioinnin asiantuntemuksen valtakunnalliseen tukemiseen ja edistämiseen. Sovittelun ammattihenkilöillä tulee olla asianmukaisen koulutuksen ja osaamisen lisäksi käytössään yhteiset, selkeät ohjeet ja apuvälineet edellytysten arvioinnin tekemiseen.

Tietoa ja yhteistyötä on lisättävä sovittelun, poliisin ja syyttäjän välillä puolin ja toisin, jotta sovittelu- ja rikosprosessi toteutuisivat käytännössä aidosti rinnakkaisina prosesseina, joilla on kullakin omat, osittain toisistaan poikkeavat tavoitteensa ja tehtävänsä.

Kehittämiskokonaisuus 2. Luodaan yhtenäinen ohjaus ja systemaattiset työvälineet lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelun edellytysten arvioimiseen, sovittelun ja sovittelun keskeyttämisen avuksi.

Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto pitää kannatettavana työryhmän ehdotuksia koskien erikseen perustettavaa lähisuhdeväkivallan työryhmää ja sen tehtäviä (esimerkiksi toistuvuus- käsittelyn määrittely sekä keskeyttämisen kriteerien määrittely). Yhteisten linjausten eteenpäin viejä voisi olla koulutusten ja ohjeistuksen muodossa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL yhteistyössä sovitteluun ohjaavien tahojen kanssa. Yhteisten linjausten eteenpäin viemistyö olisi hyvä toteuttaa yhdessä sovittelutoimistojen, poliisin ja syyttäjälaitoksen kanssa. Lähisuhdeväkivallan työryhmässä tulisi olla vahva sovittelukentän edustus sekä henkilöresurssia erilaisiin käytännön kehittämistehtäviin. Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto pitää kannatettavana ajatuksena työryhmän ehdotusta lisätä eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

Suomalainen rikossovittelu perustuu vapaaehtoistyöhön. Rovaniemen Ranuan ja Posion sovittelutoimisto ei tämän vuoksi kannata työryhmän ehdotusta, että toinen sovittelija olisi kaikissa lähisuhdeväkivaltasovittelutapauksissa sovittelun ammattihenkilö. Lähisuhdeväkivallan sovitteluun osallistuvat vapaaehtoiset suorittavat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen laatiman sovittelun peruskurssin sekä laajan lähisuhdeväkivallan sovittelijoiden erikoistumiskoulutuksen. Sovittelutoimistot järjestävät lähisuhdeväkivallan sovittelijoille jatkuvaa täydennyskoulutusta ja työnohjausta. Useimmilla sovittelijoilla on lisäksi väkivaltatyön koulutusta ja kokemusta oman ammattitaitonsa kautta. Tämän vuoksi Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto katsoo, että ammattihenkilön osallistuminen toisena sovittelijana on tarpeellista vain kaikkein haastavimmissa ja pitkäkestoisimmissa sovittelutapauksissa.

Lähisuhdeväkivaltailmiöön puuttuminen vaatii todella laaja-alaista, kokonaisvaltaista tarkastelua. Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto ei suoralta kädeltä kannata ehdotusta, jonka mukaan jokaisessa sovittelutoimistossa tulisi olla nimenomaan sosiaalityöntekijä, jonka vastuulla yksinomaan olisi sovittelun edellytysten arviointi. Sovittelutoimistoissa työskentelee runsaasti ammattihenkilöitä, joilla on sekä koulutukseen että pitkään työkokemukseen perustuva tieto ja taito lähisuhteissa tapahtuneiden väkivaltarikosten sovittelun edellytysten arvioinnissa ja sovittelijoiden ohjaamisessa. Kasvavien sovitteluun ohjautuvien aloitteiden määrän vuoksi kehittämisehdotuksessa mainittu sovittelutoiminnan ammattihenkilöstön lisäys olisi erittäin tarpeellinen lisäresurssi. Lähisuhdeväkivaltaan erikoistuneen ammattihenkilöstön lisääminen toisi tarpeellisen vahvistuksen myös kouluttamiseen, viranomaisyhteistyöhön, vapaaehtoisten ohjaustyöhön sekä antaisi tarvittaessa resurssia sovitella haasteellisia sovittelutapauksia vapaaehtoisen sovittelijan työparina.

Lähisuhdeväkivallan sovittelussa on tärkeää, että jokaiselle uhrille tarjotaan mahdollisuutta tukihenkilön käyttöön. Sovitteluprosessissa varmistetaan uhrin oikeuksia toteutuminen jokaisessa vaiheessa. Sovittelutoimistojen tulee huolehtia siitä, että lähisuhdeväkivallan sovitteluprosessissa otetaan tasapuolisesti molempien osapuolten kanssa puheeksi tukihenkilön tarve. Myös epäillyillä voi olla tarve tukihenkilön käyttöön.

Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu -raportissa aineisto ja selvitykset keskittyvät pääasiassa uhrin osaan ja uhripalveluihin. Väkivaltakierteen katkaisemiseksi vähintään yhtä tärkeässä asemassa on epäillyn tuki. Myös epäillyillä tulee olla mahdollisuus tukihenkilöön ja ohjaukseen jatko- ja tukipalveluihin.

Työryhmä ehdottaa, että sovittujen rikosten sovittelusopimuksia seurataan ja seurannasta tehdään vakiintunut osa prosessia. Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto pitää tätä kannatettavana ehdotuksena, mutta korostaa sovittelun vapaaehtoisuutta ja asiakkaiden päätösvaltaa sopimusten laatimisessa. Seuranta tulee pitää valtakunnallisena hyvänä käytäntönä, mutta sen puuttuminen ei voi olla este sopimuksen tekemisille. Seurannan kirjaaminen sovittelusopimukseen edellyttää osapuolten omaa tahtoa ja heitä tulee tiedottaa myös salassapitoseikoista sopimukseen liittyen.

Kehittämiskokonaisuus 3. Uudistetaan lähisuhdeväkivallan sovittelun koulutusta ja varmistetaan koulutuksen saatavuus yhteisistä kriteereistä, ohjeistuksesta ja lähisuhdeväkivaltailmiöstä.

Nyt käytössä oleva valtakunnallinen lähisuhdeväkivallan sovittelijoiden koulutusohjelma on suunniteltu yhdessä THL:n sovittelun erityisasiantuntijoiden ja sovittelun ammattihenkilöstön kanssa. Sovittelun toimijoilla on tiedossa, että koulutuskokonaisuutta pitää jatkuvasti kehittää ja päivittää.

Erittäin kannatettavaa on myös luoda lähisuhdeväkivaltaa ohjaaville sovitteluohjaajille oma koulutuskokonaisuus, joka tulee olla suoritettuna ammattihenkilöstöllä, jotka arvioivat sovittelun edellytysten selvittämistä lähisuhdeväkivalta-asioissa. Kouluttautumisen mahdollisuutta tarvitaan säännöllisesti, jotta uudet työntekijät saadaan perehdytettyä keskeisiin asioihin lähisuhdeväkivaltailmiöstä ja sovittelusta. Kuitenkin osa sovittelun henkilöstöstä omaa jo nyt hyvin laajan osaamisen lähisuhdeväkivallan sovittelusta, jolloin heidän ei välttämättä olisi tarpeellista osallistua ko. koulutukseen.

Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimisto pitää hyvänä ajatuksena sitä, että lähisuhdeväkivaltakoulutusta järjestettäisiin yhteistyössä sovittelun, poliisi- ja syyttäjälaitoksen kanssa. Moniammatillinen koulutusyhteistyö ja toimijoiden yhteiset valtakunnalliset täydennyskoulutuspäivät tuovat mahdollisuuksia rakentaa yhteistä ymmärrystä ja osaamista sekä yhteneväisiä käytäntöjä.

Rovaniemen, Ranuan ja Posion sovittelutoimiston mielestä olisi kannatettavaa saada lisähenkilöresurssia Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle lähisuhdeväkivallan sovittelun valtakunnalliseksi tueksi. THL:lle olisi hyvä palkata alan ammattilainen, jonka vastuulla olisi valtakunnallisesti vastata lähisuhdeväkivallan sovitteluun liittyvistä koulutuksista, osaamisen kehittämisestä, valtakunnallisista lähisuhdeväkivallan sovittelijoiden koulutuksista ja täydennyskoulutuksista sekä sovittelun ammattihenkilöstön ja vapaaehtoisten sovittelijoiden osaamisen ylläpitämisestä lähisuhdeväkivaltailmiössä.

Lopuksi

Sovittelupalvelu on valtakunnallisesti kattava, edullinen, ammatillinen, asiakaslähtöinen ja yhteisöllinen resurssi, jonka käyttöä ei ole syytä vähentää tapauksissa, jotka sovitteluun sopivat. Lähisuhdeväkivallan sovittelusta käytävä yhteiskunnallinen keskustelu on ollut tähän saakka varsin kriittistä ja erilaisia huolenaiheita korostavaa. Onkin tärkeää luoda tilaa avoimelle keskustelle lähisuhdeväkivallan sovittelun hyödyistä huolten käsittelyn rinnalle.

Lähisuhdeväkivallan vastainen työ on moniammatillista työtä, jonka yksi osa myös sovittelu on. Sovittelupalvelu tarjoaa mahdollisuuden kummankin väkivallan osapuolen kohtaamiseen ja tukemiseen, sellaisissa tilanteissa, joissa kaikki sovittelun edellytykset täyttyvät. Näistä näkökulmista katsottuna lähisuhdeväkivallan sovittelun tulee voida jatkaa.

Rovaniemellä 27.2.2019

Eero Pentti

toiminnanjohtaja

Rovalan Settlementti ry

puh. 040 168 1550

eero.pentti@rovala.fi

Heli Yliriesto

Heli Yliriesto

sovittelutoiminnan vastaava

Rovaniemen, Ranuan ja Posion

sovittelutoimisto

Rovalan Settlementti ry

puh. 040 7236 348

heli.yliriesto@rovala.fi